

37

INARIN Paatsjoen Luusuan epineoliittisen asuinpaikan kaivaus 1975

Markku Toivinen

INARI

PAATSJOKI

LUUSUA, LUUSUA I

om. Valtio

PK 3843 : 04 NELLIMÖ

X = 7646 50

Y = 555 24

Z = 120

Kertomukseen kuuluu lisäksi

Karttaliitteet no 1 - 3

Kuvataulut 1 - 6

f. 45306 - 45321

luettelo maa- ja hiili-
näytteistä

~~Al~~ Löydöt: löydöt:

KM 13308

KM 13349

KM 18885 : 1 - 6

KM 19428 : 1 - 226

KM 19434 : 1 - 2

KM 19816 : 1 - 153 (kesän 1975 kaivaus)

Kaivauksen kiintopisteenä maakiven huippu = 177. Kiintopisteen korkeus meren pinnasta 120.22 m.

Paikallistus, aikaisemmat tutkimukset, maastokuvaus sekä kesän 1974 kaivaukset ks. M. Torvisen kertomusta KM:n top. arkistossa.

Kesäkuussa 1975 jatkettiin Inarin Paatsjoen Luusua I : ssä edellisenä kesänä aloitettuja esihistoriallisen asuinpaikan tutkimuksia. Kaivausten johtajana toimi HuK Markku Torvinen ja apulaisjohtajana ja piirtäjänä toimi HuK Anja Torvinen. Kaivuumiehinä oli seitsemän paikkakuntalaista. Tarvittavat varat myönsi Vesihallitus.

Kaivaustyöt aloitettiin 18. 6. -75 ja lopetettiin 30. 6.

Paatsjoen säännöstelyn aiheuttaman rantojen huuhtoutumisen ja syöpymisen takia Luusuan kaivauksia on pidettävä pelastuskaivauksina. Pelastuskaivauksen tarpeel-

lisuutta osoittaa kaivausalueen kohdalla nopeasti tapahtuva rantojen syöpyminen. Kesän -74 kaivauksen rannansuuntainen linja no 1 oli miltei kokonaan huuh-
tuutunut pois (kuva 3). Runsasta syöpymistä ja vettymistä oli tapahtunut
myös kaivausalueen lounaispuolisella rannalla (kuva 4).

Tieteellisesti paikan jatkotutkimukset - asuinpaikka jatkuu pitkin rantaa itään
päin kesien -74 ja -75 kaivausalueesta - tuskin tuovat mitään varsinaisesti uut-
ta edellisten vuosien tutkimusten lisäksi.

Kesän 1975 kaivaustyöt aloitettiin paaluttamalla linjat I : 2 - 7 ja linjalla
7 ruudut B - I 2 x 2 m:n kokoisiin ruutuihin. (kartta 2 ja kuvat 2 ja 14).
Paalutetut linjat noudattivat edellisen kesän kaivausalueen ulkoreunoja lukuun-
ottamatta linjaa D, josta kesällä -74 kaivettiin ainoastaan taso 1 (5 sm:n
kerros) .

Vaaituskoje sijoitettiin kaivausalueen koillispuolelle. Kiintopisteenä oli
kaivausalueen pohjoispuolelle oleva maakiven huippu. KP - luvuksi saatiin
177. Inarinjärven pinta vaaittiin ja saatiin pl:ksi 267 (18. 6. -75 klo 11.30)
ja toinen vaaitus antoi tulokseksi 266.5 (19. 6. -75 klo 7.45).

Kaivaus suoritettiin tasokaivauksena poistamalla maata ruuduttain käyttäen
10 sm:n kerrosjakoa. Yhteensä avattiin n. 170 m² kokoinen ala, joka kaivettiin
savensekaiseen löydöttömään pohjasaveen asti.

I taso (kartta 2)

Ohuen (2 - 3 sm) vahvan turpeen alla oli n. 1 - 2 sm:n vahvuinen lyijyhiekka-
kerros. Multaa ei kaivausalueella juuri ollut. Lyijyhiekkan alta tuli esiin mel-
ko tuumman ruskea ja alempana harmaaksi muuttuva karkeahko sora (kuva 5,14).
Kesällä -75 kaivettulla alueella kasvaa 4 - 5 mäntyä, joista rannimmaisat ovat
hyvää vauhtia keloutumassa liiallisen kosteuden takia.

Maaperä on varsin kivikkoista (kuvat 4, 9). Suuria kiintokiviä tai kallio-
ta oli ruutujen A - C / 4 - 6 alueella sekä kaivausalueen pohjoiskulmassa ruu-
duissa H - I / 2 ja 6 sekä ruutujen I - J alueella linjalla 4. Kivikko oli epä-

määräistä ja koostui eri kokoisista kivistä.

Kesällä 1974 kaivausalueen ruuduissa H: 3 - 6 ollut palomaa - alue jatkui linjalla I ruutujen 3 - 6 alueelle ja ruutuun I : 2.

Likamaata oli eniten ja yhtenäisinä alueina ruutujen A : 5 - 6 alalla, josta se jatkui ruutuun B : 7, B - linjalla ruuduissa 3 ja 4, C - linjalla 4 - 6 . Myös ruuduissa F - H : 7 oli likamaalaikkuja. Myös suuren palomaa-alueen itäpuolella linjoilla I ja J ruuduissa 3 - 5 näkyi likamaata. Näistä kulttuurimaa - alueista saatiin kaivausalueen enimmät löydöt.

2 tasaso (kartta 3)

Tasossa 2 näkyi edellisen tason kulttuurimaaalaikkuja vielä A -linjalla ruudun 5 alueella. B - linjalla tuli esiin kulttuurimaaata myös aivan rannassa ruudun B : 2 alueella ja samalla linjalla oli likamaata jäljellä I - tasosta suuren kiintokiven kupeessa ruudussa 4 sekä 7. Muualla I- tason kulttuurimaaalaikut jatkuivat tasossa 2 pohjaan paitsi ruudun F : 6 - 7 alueella sekä kaivausalueen itäosassa ruuduissa J : 3 - 4 ja K : 4. Palomaaalaikut säilyivät myöskin läpi 2 - tason linjan I lounaislaidassa ja uusia, vasta 2 - tasossa esiintulleita palomaaalaikkuja näkyi ruudun K : 4 alalla.

3 taso

Löydöt loppuivat koko kaivausalueella tasossa 3 ja kaivausalueen ruskea tai vaaleanruskea karkea ja kivikkoinen sora muuttui harmaaksi savensekaiseksi pohjamaaksi, mikä tapahtui osassa kaivausaluetta jo tasossa 2. Ruudusta I : 7 saatiin jonkin verran löytöjä. Eniten löytöjä (kvartsi - iskoksia) saatiin ruudussa I : 4 kiven kolossa olleesta kuopasta.

Kaivetun alueen syvyydet näkyvät karttaliitteessä no 1 .

Profiilit piirrettiin kesän -74 kaivauksissa kahdesta kohdasta (ks. liite no 7 - 8 / - 74). Niiden sekä kesän - 75 havaintojen perusteella on kulttuurikerroksen paksuus varsin vaihteleva ollen vahvin H - I - linjojen välissä ruutujen 2 - 5 alueella, jolle vyöhykkeelle myös enimmäkseen löydöt keskittyvät, sekä koillis - lounais - suunnassa linjojen B - I alueella. (kuva 12) .

Selviä kiinteitä muinaisjäännöksiä (kuten liesikiveyksiä, asunnonpohjia yms) ei kaivausalueella tavattu, lukuunottamatta laajahkoa jo mainittua palomaa - aluetta linjojen H ja I alueella, jos niitä kiinteäksi muinaisjäännöksenä voi kutsua.

Rajat:

Muutaman kaivausalueen itäpuolelle pitkin rantaa 2- ja 3 - linjojen korkeudelle kaivetun koekuopan perusteella jatkuu asuinpaikka ainakin n. 30 m. itään. On epäselvää jatkuuko tutkittu asuinpaikka yhtenäisenä n. 60m:n päässä olevaan niemekkeeseen (Luusua II), jossa pienen koekaivauksen perusteella on myöskin esihist. asuinpaikka (ks. em kertomus Luusua II : n koekaivauksesta).

Löydöt :

Kaivauslöydöt jäivät suhteellisen niukoiksi. Niitä saatiin talteen seuraavat määrät : (Pääluettelossa numerolla 19816 : 1 - 153)

- piistä valmistetun kärjen katkelma (: 56)
- kvartsiittinen veitsi tai kaavin (: 59)
- luuesineen (?) katkelma (: 131)
- riipushioin, reiällinen, saviliusketta (: 77)
- kvartsikaapimia tasosta 1 12 kpl

- kvartsikaapimia tasosta 2	1 kpl
vedestä linjan H	
kohdalta	1 kpl
	<hr/>
yht	14 kpl

- kvartsiittikaapimia tasosta 1	2 kpl
2	1 kpl
	<hr/>
yht	3 kpl

- kvartsi - iskoksia yhteensä 8372 g, mikä määrä jakaantuu tasoittein seuraavasti:

1 taso	3970 g
2	3587.5 g
3	814.5 g

- kvartsiitti - iskoksia yhteensä 22 g, kaikki tasosta 1

- palanutta luuta yhteensä 280.5 g, tasottain

1 taso	108 g
2	172.5 g
3	-

- porfyryri - iskoksia yhteensä 80 g, tasottain

1 taso	75.5 g
2	4.5 g
3	-

- maanäytteitä otettiin 2 kpl (: 145 ja :146)

- hiilinäytteitä otettiin 7 kpl (: 147 - : 153)

Radiohiiliajoitusten toistaiseksi puuttuessa ja sen vuoksi, että kesän 1975 kaivaustulokset eivät tuoneet esiin mitään löytöjä, joiden perusteella olisi syytä

muutta käsitystä Luusua I:n ajoituksesta (kesän -74 löytöjen perusteella) voidaan Luusua I ajoittaa asbestikeramiikan ja tasakantaisten nuolenkärkien nojalla epineoliittiseksi, lähinnä pronssikauteen kuuluvaksi.

Helsinki 4. 3. 1976

Markku Torvinen, HuK

INARI

Paatsjoki

LUUSUA, LUUSUA I

Luettelo kesän 1975 kaivauksissa otetuista maa- ja hiilinäytteistä :

päänumero 19816:

- : 145. Maanäyte n° 1, ruudusta I : 3, paino 195 g. $x = 0$, $y = 40$, syv. 15 sm
- : 146. Maanäyte no 2, ruudusta L : 3 (= koekuoppa), paino 180 g.
 $x = 30$, $y = 190$, $z = 183$.

- : 147. Hiilinäyte no 1+ ruudusta I : 6, taso 2, paino 14,5 g
 $x = 150$, $y = 30$, $z = 144$, syv. 10 sm
- : 148. Hiilinäyte no 2, ruudusta D : 6, taso 2, paino 10 g
 $x = 160$, $y = 30$, $z = 198$, syv. 15 sm
- : 149. Hiilinäyte no 3, ruudusta G : 7, taso 2, paino 32g
 $x = 35$, $y = 120$, $z = 148$, syv. 32 sm
- : 150. Hiilinäyte no 4, ruudusta I : 3, taso 2, paino 41 g
 $x = 160$, $y = 40$, $z = 233$, syv. 20 sm
- : 151. Hiilinäyte no 5, ruudusta B : 7, taso 1, paino 25 g
 $x = 20$, $y = 180$, $z = 212$, syv. 10 sm
- : 152. Hiilinäyte no 6, ruudusta K : 3, taso 2, paino 23 g
 $x = 30$, $y = 175$, syv. 15 sm
- : 153. Hiilinäyte no 7, ruutu B : 5, taso 2, paino 85 g
 $x = 160$, $y = 160$, $z = 230$, syv. 20 sm.

INARI
PAATSJOKI
LUUSUA I

M.TORVINEN 1975

kesän 1974 kaivausalue
peitetynä. kuva pohjoisesta

f. 45306

1

I-linjaa kaivetaan, ruudut
5-7 tasossa 1. kuva lännes-
tä

f. 45307

2

syöpyvää rantaa. kesän
1974 kaivauksen linja 1
on osittain huuhtoutunut.
kuva idästä

f.45308

f. M.Torvinen

3

INARI
PAATSJOKI
LUUSUA I

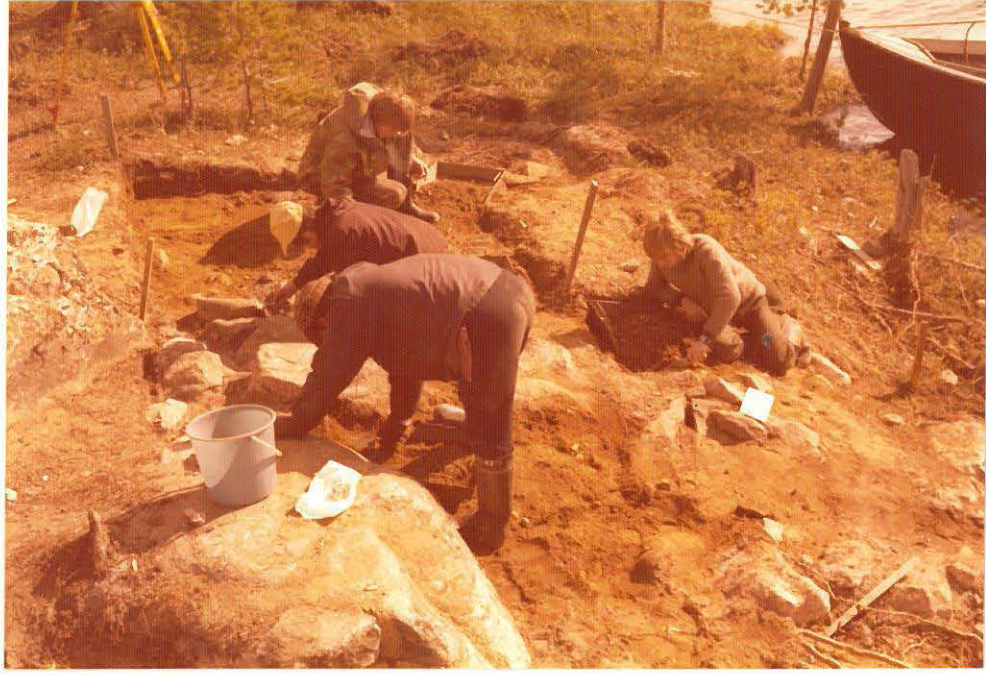
M.TORVINEN 1975

kaivausalueen eteläosaa
linjat A-B tasossa 1.
kuva pohjoisesta

f. 45309

4

linjaa 4 kaivetaan, ruu-
dut I:4 ja K:4 tasossa 1
kuva lounaasta

f. 45310

5

palanutta maata ja kiviä
ruudussa I:7 taso 1.
kuva etelästä

f. 45311

f. M.TORVINEN

6

INARI
PAATSJOKI
LUUSUA I
M.TORVINEN 1975

huuhtoutunutta rantaa,
Linjat A-D. kuva lou-
naasta

f. 45312

7

kaivausalueen lounais-
osaa, linjat B-D
keskellä ruudut B:5 ja
C:5 tasossa 1. kuva lou-
naasta.

f. 45313

8

kaivausalueen lounais-
osaa, linjat A-C. kuva
koillisesta.

f. 45314

f. M. Torvinen

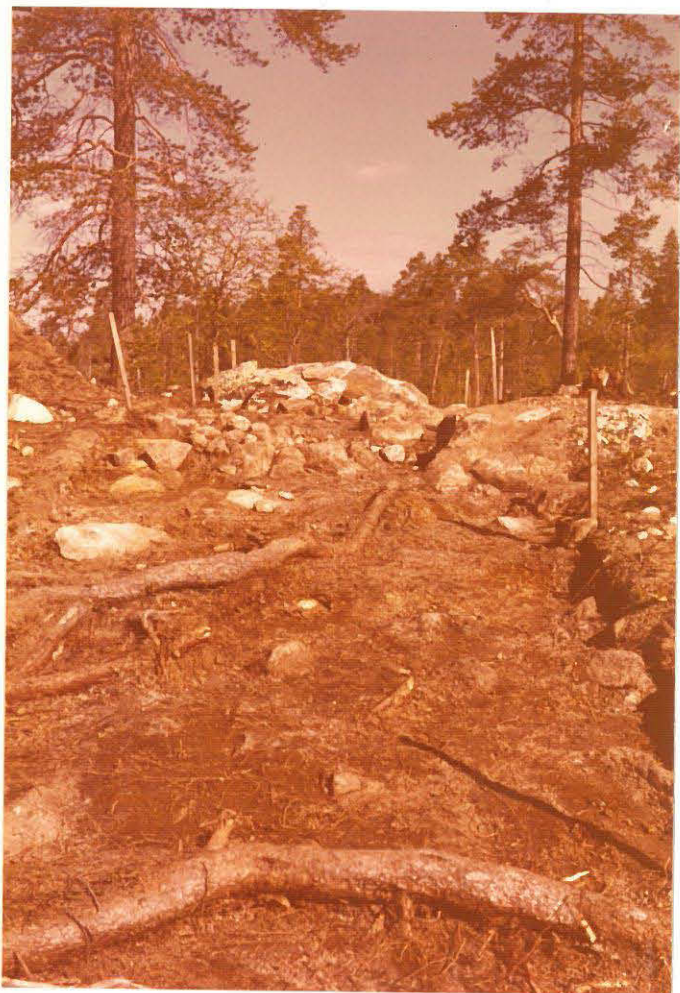

9

INARI
PAATSJOKI
LUUSUA I

M.TORVINEN 1975

linja I tasossa 1. kuva kaakosta.

f. 45315

10

linja I tasossa 2.
kuva kaakosta.

f. 45316

11

f. M.Torvinen

12

INARI
PAATSJOKI
LUUSUA I
M. TORVINEN 1975
ruudun I:4 lounaisreunan
leikkaus, ruutu kaivettu
tasoon 3. kuva koillisesta.

f. 45317

13

kivikkoa ruuduissa I:6, I:7
ja H:7 tassossa 2.
kuva lounaasta.

f. 45318

14

linja 7 tassossa 1.
kuva lounaasta

f. 45319

f. M. Torvinen

INARI
PAATSJOKI
LUUSUA I
M. TORVINEN 1975

kaivausalueen lounais-
osaa tasossa 1. keskellä
linjat 4 ja 5. kuva lou-
naasta.

f. 45320

15

linja i tasossa 2.
kuva luoteesta.

f. 45321

16

f. M. Torvinen